

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในประเทศไทย
ชื่อผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์ ดร.ราณี อธิชัยกุล และรองศาสตราจารย์ ดร.รชพร จันทร์สว่าง
ปีที่แล้วเสร็จ	2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย และ (3) จัดทำ Online Education Resources เรื่องการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของประเทศไทย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วยผู้บริหารของหน่วยงานวางแผนภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน และภาควิชาการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 27 คน และสนทนากลุ่มกับตัวแทนชุมชนในพื้นที่จำนวน 25 คน ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม 2562 และผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน จำนวน 104 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) กรมศิลปากรกำหนดนโยบายและจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเมืองโบราณสุโขทัยให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นแผนงานสงวนรักษา อนุรักษ์ และซ่อมแซมโบราณสถานอันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาให้เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชน การจัดการอุทยานฯ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของชุมชนในทางบวกและส่งผลดีต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเชิงปริมาณ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.72$) แต่อุทยานฯ ยังใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อยและไม่กว้างขวางเท่าที่ควร (2) อุทยานฯ มีการให้ความรู้ด้านคุณค่าและความสำคัญของอุทยานเพื่อสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโบราณสถาน แต่ไม่ได้มีนโยบายในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและจัดการอุทยานฯ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.21$) สำหรับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ฯ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกในระดับปานกลาง ($r = .526$) อย่างไรก็ตาม กรมศิลปากรกำลังปรับปรุงพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งจะเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการโบราณสถานมากขึ้น (3) คณะผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อ Open Educational Resource จากผลการวิจัยเป็นรายการเรื่อง “Sustainable Heritage Tourism Management and Community Involvement of Sukhothai Historical Park, Thailand” มีความยาวประมาณ 20 นาที โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

Title: Community Involvement in Cultural Heritage Management for Tourism: A Case Study of Sukhothai Historical Park in Thailand

Researchers: Associate Professor Dr. Ranee Esichaikul and Associate Professor Dr. Rochaporn Chansawang

Year: 2020

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to examine sustainable heritage tourism management; (2) to study community involvement related to cultural heritage management; (3) to develop an open educational resources for community involvement in cultural heritage management of Sukhothai Historical Park. This research was a mixed method of qualitative and quantitative research. Population were stakeholders in various sectors related to sustainable heritage tourism management and community involvement. In-depth interviews were conducted with twenty-seven key informants from public sector, private sector, local communities, and academic experts in the area. Focus group discussion with 25 local communities were conducted through purposive sampling during January to April 2018. 104 Questionnaires were distributed among stakeholders in the park and local communities. For quantitative data analysis, statistical descriptive and inferential analysis was employed. For qualitative data analysis, content analysis was used to analyze data.

The results showed that (1) Fine Arts Department had set up policies and master plan to develop Sukhothai Historical Park in 1976. Major park plans included archaeological excavation and conservation cultural heritages for economic and social benefits. The Park Authority developed and conserved archeological sites with local community assistances. Park management has made positive impact upon local economy and contribution by generating extra income for local people, as well as positive social and cultural impact upon cultural conservation and restoration of the world heritages. The quantitative results showed that the respondent opinions for sustainable historical park management for tourism was overall at a high level ($M = 3.72$). However, the Park Authority has not yet utilized archaeological heritages in the park for more benefits of tourism development and promotion. (2) The Park Authority raises public awareness and educates local people about the value and preservation of cultural heritage. The Park Authority has given an opportunity for local people to participate in major cultural events in the park, but it has no specific policies on local participation in park development and management. The respondent opinions for community participation in park management was overall at the moderate level ($M = 3.21$). The overall correlation value of Sukhothai Historical Park management and community involvement was equal to .526 which indicates a relationship that is positively in a moderate level. However, the Fine Arts Department is revising the related law in order to provide an opportunity for local authority to participate at a higher level in heritage management. (3) The open educational resources titled “Sustainable Heritage Tourism Management and Community Involvement of Sukhothai Historical Park, Thailand” was developed into three parts for 20 minutes long.

Keywords: Community Involvement Sustainable heritage tourism management Sukhothai Historical Park